

Ý KIẾN ĐỒNG CHÍ HUỖNH VIỆT KHẢI
Giám đốc Trung tâm CTIP tại cuộc Hội nghị
doanh nghiệp nói không với tòm tạt chất
(Ngày 29/07/2009)

Kính thưa:

- Thứ Trưởng Bộ Nông nghiệp và phát triển nông thôn Lương Lê Phương, Chủ tịch VASEP Trần Thiện Hải, Phó Chủ tịch UBND tỉnh Bạc Liêu Nguyễn Thanh Bế.
- Các Vụ Cục, các Sở Nông nghiệp và phát triển nông thôn
- Quý Doanh nghiệp và toàn thể quý vị đại biểu.

Trước hết, tôi xin cảm ơn VASEP đã mời tôi tham dự Hội nghị doanh nghiệp “nói không với tòm tạt chất” và cho phép tôi được thay mặt Trung tâm Xúc tiến Thương mại, Du lịch và Đầu tư tỉnh Cà Mau phát biểu trước sự có mặt đông đảo các doanh nghiệp chế biến và xuất khẩu thủy sản đồng bằng Sông Cửu Long .

Tôi xin phép được phát biểu 2 vấn đề :

- Xin điếm lại một số việc đã làm và tác động của nó đối với hoạt động phòng chống bơn chích tạt chất trong thời gian qua.
- Vấn đề phòng chống bơn chích tạt chất với ý tưởng doanh nghiệp nói không với tòm tạt chất.

* *

*

Vấn đề thứ nhất: Những việc đã làm và tác động của nó đối với hoạt động phòng chống bơn chích trong thời gian qua:

Bơn chích tạt chất là một tệ nạn phát sinh cùng với quá trình phát triển sản xuất và xuất khẩu con tòm. Tất cả chúng ta đều biết quá rõ tác hại của nó đối với uy tín sản phẩm, uy tín doanh nghiệp và uy tín quốc gia. Những năm qua, Đảng, Nhà nước và Doanh nghiệp đã làm nhiều cách nhằm loại bỏ hiện tượng tiêu cực này. Song, cho đến nay, nó vẫn ngang nhiên tồn tại.

Vậy một câu hỏi đặt ra là vì sao có hiện tượng không bình thường này ?

Tôi xin phép được điềm lại những việc đã làm và tác động của nó đối với hoạt động phòng chống bơm chích tạp chất trong thời gian qua để chúng ta cùng suy nghĩ.

1/- Về chủ trương: Chính phủ, Bộ, UBND các tỉnh đều đã có chỉ thị hoặc đã có chỉ đạo phòng chống bơm chích tạp chất vào con tôm. Các con khác, cây khác, hàng hóa khác chưa chắc được quan tâm đến thế. Có ý kiến còn đề nghị trình ra Quốc hội để đưa vào luật. Như vậy, xét về mặt lãnh đạo và chỉ đạo thì không phải thiếu quan tâm hoặc thiếu chủ trương.

2/- Về tổ chức thực hiện: cũng đã triển khai nhiều giải pháp, xin tóm lược lại một số giải pháp chính đã làm:

+ Giải pháp tuyên truyền, giáo dục: Chủ trương phòng chống bơm chích tạp chất được phổ biến rộng rãi từ TW đến cơ sở, trên các phương tiện thông tin đại chúng. Song, nhiều ý kiến cho rằng, số người tham gia bơm chích tạp chất tuy là số ít, nhưng vì mưu sinh mà họ ủng hộ đại lý hơn là ủng hộ chủ trương của Nhà nước.

+ Giải pháp tăng cường kiểm tra, kiểm soát: Lúc đầu lập các đội kiểm tra liên ngành trên khâu lưu thông, sau đó lập đội kiểm tra đứng tại xí nghiệp.

Giải pháp này thu được kết quả lúc đầu, nhưng về sau đội kiểm tra liên ngành mới chuẩn bị khởi hành thì các đại lý đóng “ hụi chết ” đã biết trước. Người không chung, chi bị thiệt hơn người chung chi, cuối cùng ai cũng buộc phải chung chi bằng nhiều hình thức. Có doanh nghiệp nói: Người mua bán tôm tạp chất bằng phương tiện xe Honda thì bị bắt, còn người chở xe tải hàng tấn tôm có tạp chất bán cho doanh nghiệp thì mặc nhiên đi qua các đội kiểm tra và cũng vì thế mà ngay các doanh nghiệp có mua tôm tạp chất cũng sót xa cho thân phận của những người nghèo và đặt vấn đề về đạo đức trong việc kiểm tra, kiểm soát.

+ Về vai trò của doanh nghiệp trong phòng chống bơm chích tạp chất: Như chúng ta đã biết, các doanh nghiệp cũng không ít lần ký cam kết không mua tôm tạp chất. Nhưng doanh nghiệp này không mua thì sợ doanh nghiệp khác mua, nên cuối cùng doanh nghiệp nào cũng mua. Hỏi tại sao doanh nghiệp không báo cho cơ quan chức năng, mặc dù doanh nghiệp biết rất rõ người bán nguyên liệu tạp chất là ai, thì được trả lời bằng một câu hỏi: Nếu như vậy thì doanh nghiệp làm ăn với ai !

Vì lẽ đó, có ý kiến cho rằng các doanh nghiệp lên án bơm chích tạp chất nhiều hơn ai hết, nhưng thực hiện chủ trương phòng chống bơm chích tạp chất ít hơn ai hết, thậm chí có doanh nghiệp xem chủ trương phòng chống bơm chích tạp chất là việc của người khác chứ không phải của doanh nghiệp mình.

+ Về vai trò của chính quyền cơ sở trong phòng chống tạp chất: Qua trao đổi với một số vị Bí thư, Chủ tịch xã vùng nuôi tôm thì nói chung là họ biết người bơm chích tạp chất, nhưng vì xã không có lực lượng chuyên môn, bắt mà không có tạp chất làm thiệt hại cho người thu gom và đại lý là phải bồi thường nên không dám bắt, nếu không gặp quả tan.

+ Chúng ta cũng thường nghe tranh luận giữa cơ quan quản lý Nhà nước và doanh nghiệp:

Cơ quan quản lý Nhà nước nói: Nếu doanh nghiệp không mua tôm tạp chất thì sẽ không còn tệ bơm chích tạp chất. Còn doanh nghiệp thì lại nói: Nếu doanh nghiệp không mua tôm bơm chích tạp chất thì lấy gì để mua, vì trách nhiệm quản lý An toàn vệ sinh thực phẩm ngoài xã hội không phải là trách nhiệm của doanh nghiệp mà là của cơ quan quản lý Nhà nước các cấp. Nghĩa là, hai bên đổ lỗi và dùng đẩy trách nhiệm cho nhau.

3/- Về xử lý: Thời gian đầu áp dụng hình thức giáo dục, xử phạt, về sau nâng lên tịch thu toàn bộ số tôm có tạp chất. Nghĩa là xử lý cũng rất nghiêm.

Song, việc xử lý bước tiếp theo mới là chuyện đáng bàn. Số nguyên liệu có tạp chất tịch thu của dân được cơ quan phòng chống bơm chích tạp chất bán lại cho doanh nghiệp để tiếp tục đem chế biến và xuất khẩu. Giá bán tôm có tạp chất của cơ quan phòng chống bơm chích tạp chất chỉ bằng phân nửa hoặc 2/3 giá thị trường nên doanh nghiệp mua được tôm tạp chất từ cơ quan phòng chống bơm chích tạp chất lãi to, từ đó nảy sinh thắc mắc. Có doanh nghiệp hỏi rằng: tại sao cơ quan phòng chống bơm chích tạp chất không bán nguyên liệu có tạp chất cho doanh nghiệp tôi mà bán cho doanh nghiệp khác, rồi nghi ngờ doanh nghiệp được mua tôm tạp chất từ cơ quan phòng chống bơm chích tạp chất có sự móc ngoặc và ăn chia với nhau.

Một hiện tượng nữa trong xử lý cũng cần phải xem lại là hình như các cơ quan quản lý Nhà nước né tránh xử lý doanh nghiệp chế biến - xuất khẩu thủy sản vi phạm; vì nếu xử lý doanh nghiệp chế biến - xuất khẩu thủy sản vi phạm thì gần như phải xử lý rất nhiều doanh

nghiệp, ảnh hưởng đến chỉ tiêu kim ngạch xuất khẩu, đến đời sống của hàng nghìn công nhân lao động, đến uy tín doanh nghiệp, thương hiệu quốc gia, v.v. . . Có phải chăng, vì những lẽ trên mà trong thời gian qua các cơ quan quản lý Nhà nước chỉ mạnh tay đối với đối tượng thu gom nhỏ mà nương tay đối với doanh nghiệp chế biến - xuất khẩu thủy sản.

Thưa quý vị đại biểu !

Bơm chích tạp chất là một câu chuyện dài, tôi xin phép được nói đến mức như thế cũng đủ để chúng ta hiểu được nguyên nhân vì sao vấn nạn này vẫn tồn tại. Tôi cố gắng mô tả lại một cách chân thật những gì tôi đã biết, đã nghe để chúng ta cùng suy nghĩ lại những việc làm đã qua và xác định những việc cần phải làm trong thời gian sắp tới. Theo tôi, nhận thức và biện pháp tổ chức thực hiện chủ trương phòng chống bơm chích tạp chất trong thời gian qua còn nhiều bất cập, lẫn lộn, đổ lỗi trách nhiệm cho nhau và đặc biệt là chưa có sự đồng thuận của doanh nghiệp chế biến – xuất khẩu thủy sản. Còn về xử lý thì hình như lại thiên về biện pháp hành chính mà chưa đặt mạnh biện pháp đạo đức doanh nhân, uy tín doanh nghiệp và thương hiệu quốc gia lên hàng đầu.

Vấn đề thứ hai: Phòng chống tạp chất với ý tưởng doanh nghiệp nói không với tôm tạp chất:

Để thực hiện thành công chủ trương phòng chống bơm chích tạp chất, trước hết cần phải nhận dạng đối tượng bơm chích tạp chất là ai và đối tượng mua bán tôm bơm chích tạp chất là ai để từ đó xác định trách nhiệm và sử dụng biện pháp cho phù hợp với từng đối tượng.

Về nhận dạng người bơm chích tạp chất, theo tôi chủ yếu nằm trong hai đối tượng sau:

- Một bộ phận người nghèo vì mưu sinh, chứ không phải tất cả những người nuôi tôm ở đồng bằng Sông Cửu Long đều bơm chích tạp chất.

- Người thu gom: Số này vừa mua tôm có tạp chất, vừa tổ chức cho người nghèo bơm chích tạp chất rồi đem bán cho đại lý.

Còn nhận dạng người mua bán tôm có tạp chất cũng có 2 đối tượng:

- Đại lý kinh doanh nguyên liệu (số này gắn liền với doanh nghiệp chế biến - xuất khẩu thủy sản)

- Chính các doanh nghiệp chế biến - xuất khẩu thủy sản. Mặc dù doanh nghiệp chế biến - xuất khẩu thủy sản nhận rõ mối nguy của việc làm này nhưng vẫn phải mua như đã nói ở trên.

Về xác định trách nhiệm và sử dụng biện pháp xử lý:

- Nếu chúng ta nhất trí rằng, đối tượng bơm chích tạp chất nằm trong một bộ phận người nghèo và người thu gom thì trách nhiệm phòng chống bơm chích tạp chất trong đối tượng này thuộc về chính quyền cấp cơ sở và các đoàn thể. Chính quyền cơ sở phải xác định cụ thể từng người, giao cho các đoàn thể tuyên truyền giáo dục, kiểm tra. Nếu họ vẫn vi phạm thì áp dụng các biện pháp xử lý thích hợp.

- Nếu chúng ta nhất trí rằng đối tượng mua bán tôm tạp chất là đại lý kinh doanh nguyên liệu và doanh nghiệp chế biến - xuất khẩu thủy sản thì trách nhiệm giải quyết thuộc về Hiệp hội ngành hàng phối hợp cùng với các cơ quan chức năng của tỉnh và UBND các huyện và thành phố, trong đó nhấn mạnh biện pháp đạo đức doanh nhân, uy tín doanh nghiệp và thương hiệu quốc gia lên hàng đầu.

Tôi nhất trí cao với ý tưởng doanh nghiệp nói không với tạp chất do VASEP chủ công trong cuộc vận động này, vì ý tưởng đó đã đặt các doanh nghiệp chế biến – xuất khẩu thủy sản vào vị trí trung tâm của việc thực hiện chủ trương phòng chống bơm chích tạp chất; xác định rõ doanh nghiệp phải làm tròn trách nhiệm của mình trước khi phê phán người khác và đặt biện pháp đạo đức, lý trí, uy tín lên trên lợi ích cục bộ và trước mắt của doanh nghiệp.

Về giải pháp, VASEP cũng đề ra chương trình hành động dựa trên cơ sở cam kết tự nguyện của từng doanh nghiệp, như:

- Doanh nghiệp tự đăng ký nói không với tôm tạp chất.

- Thành lập Hội đồng để xét duyệt, kiến nghị cơ quan thẩm quyền đưa các doanh nghiệp đã đạt một số điều kiện bước đầu (ví dụ như treo bảng cam kết nói không với tôm bơm chích tạp chất ngay tại xí nghiệp . . .) vào danh sách xanh, đồng thời giám sát, đưa ra khỏi danh sách xanh những doanh nghiệp vi phạm.

Song, một vấn đề đặt ra là cần tiếp tục nghiên cứu hoàn thiện cơ chế giám sát vi phạm và xử lý vi phạm trên tinh thần phát huy quyền làm chủ của đội ngũ công nhân lao động trong từng xí nghiệp cùng với Ban giám đốc quyết tâm thực hiện nói không với tôm tạp chất.

Riêng cá nhân tôi, tôi tin là ý tưởng doanh nghiệp nói không với tôm tạp chất sẽ thành công nếu từng doanh nghiệp chế biến - xuất khẩu thủy sản, mà trước hết là các doanh nghiệp tham gia Hội đồng giám sát tự giác thực hiện và quyết tâm làm đến cùng. Đây là cuộc đấu tranh quyết liệt trong bản thân nội bộ giữa những người chế biến và xuất khẩu con tôm với nhau. Còn nếu chúng ta không tự giác, làm

nửa vời, không quyết tâm làm đến cùng thì tình trạng bơm chích tạp chất chẳng những không bị loại trừ mà có khi còn trầm trọng hơn.

Như vậy, thành công hay thất bại trong việc thực hiện ý tưởng nói không với tôm tạp chất phụ thuộc vào chính trong nội bộ doanh nghiệp của chúng ta.

Thưa quý vị đại biểu !

Trên đây là ý kiến của bản thân tôi với mong muốn góp phần cùng doanh nghiệp thực hiện ý tưởng nói không với tôm tạp chất do VASEP phát động. Sự thành công của ý tưởng này cũng góp phần vào việc thực hiện nhiệm vụ chính trị của hoạt động xúc tiến. Chúng ta không thể quảng bá với bất kỳ đối tác nào, quốc gia nào trên thế giới những hình ảnh đáng buồn này. Ý kiến của tôi nếu có điều gì chưa thật chuẩn xác, thỏa đáng, mong quý vị thông cảm cho và xem đó chỉ là ý kiến tham khảo.

Xin kính chúc sức khỏe quý vị đại biểu và kính chúc quý doanh nghiệp đồng bằng Sông Cửu Long thành công trong cuộc đấu tranh này .

Xin cảm ơn !